

nép találkozott, ha vívott vele két lovas nép vívott, ha egyesült vele két lovas nép egyesült, mint két egyenrangú fél. Ez a finn-ugor vagy török-tatár kérdésre adható nyelvészeti válasz veleje. Aki pedig mindezek ellenére hiszi, hogy az első török-magyar érintkezés idejében a török volt az úr, a magyar csak úri szolga, ám higgye, de a magyar nyelvre, a magyar szókincsre és a magyar nyelvtudományra ne hivatkozzék többé!

A magyar nyelv, ez a zengő-bongó hárfá, melynek ezüst húrjai tudnak sírni, nevetni, zokogni-kacagni, lágyan édes bús melódiákat suttogni, de tudnak ha kell mennydörögve, sistergő villámokat is szórni, ez a hárfá nem bizonyít mellettük. Leborulok a nyelv e geniussza előtt, mely éltető nemtője, kísérője volt fajtánk finn-ugor és ugor ködökből vezető, évezredekre terjedő viszontagságos bolyongásainak, hiszek neki s remélem, hogy kísérőnk marad a jövő mégködösebb évezredeiben is.

Bogárdi József

A Földközi tengeren

2

Két órás déli irányban tett hajóúttal átjutottunk Afrikába. Ez az állomásunk Centa a spanyol Marokkó fővárosa. K. b. száz-ezer lelket számlál, lakósága nagyon kevert. Amint hajónk kiköt, előzőnlík a partot a festői burnuszokba, turbánokba, fezekbe és papucsokba bujtatott benszülöttek. Arab és kabil keverék lehetnek. Nagy hanggal csinálják arúknak a reklámot. Tarka kéziszövésű terítőket, selymeket, párnákat és apró csecsebecséket árulnak. Az árák elég magasak. Az egyik egy gyönyörű párnáért kétszáz pezettát kér, (k. b. ezernégyszáz din.) de lehet velük alkudni. Némi-lyikük árúja nagyon gyanúsna tünik fel nekem. Nem merném tűzbe tenni a kezem, hogy ez is nem japán dumping áru. Nehéz keresztül-jutni az árúsok tömegén, míg végre tiszta előttünk a városba vezető út. A város centruma tisztára modern Európa, érthető hogy ez Afrikában nem érdekel bennünket, így hát mindjárt a benszülöttek negyedébe megyünk. Alacsony szegényes házacska között haladunk meredek kőlépcsőkön fölfelé, a másfélméter széles „uccán”. Minduntalan a kitegetett mosottruhák alatt kell szinte négykézláb átbujnunk. Kuttyák és macskák terpeszkednek a piszkos oduk küszöbjein, maszatos rajkók visitoznak. Valami elnyujtott keleti melódia üti meg fülünket. Megbabonázva sietünk a hangok irányába. Hamarosan feltünik egy ócska kistábla e felirással „Bar”. Közlebb jutván gyanúsna tünik fel hang. Gyanukban nem csalódtunk, annál inkább az illuziánkban, u. i. egy pompás rádió-gramafon szólt. Benéztünk a „Bár”-ba. Orrfacsaró, megnevezhetetlen illat. Visszakaptuk a fejünket és odébb álltunk. Az úton most már mindenféle félremagyarázhatatlanul mosolygó benszülött spanyol és arab nők

integetnek felénk. Hangos megjegyzéseiket nem értjük. Tán jobb is. Ez a negyed a matrózok vázisa, különösen hosszab tengeri utazások után. Lejutunk ismét a tengerpartra, ahol még sokhelyütt halljuk az említett mehanizált arab és spanyol melódiákat. Minden második ház kocsmáit ahol matrózok és fehérburnuszos szúrósszemű mozdulatlanul ülő alakok erősen ányószagú folyadékot szörpölnek. Csodálkozom, hogy a büszke arabok együtt ülnek a matrózokkal. Úgy tudom, hogy az ellentétek a benszülöttek és az idegenek között igen nagyok és ennek következtében délebbi vidékeken ma is úgyszólván naponta lázadnak fel az egyes törzsek az idegen uralom ellen. Úgy látszik azonban, hogy az idő gyógyszere már lassan hatni kezd a benszülöttek olthatatlan gyűlölségére is. Visszatérőben megfigyelhettem egy benszülött üdvözlést. Egy fiatal köszöntött egy természetes asszonyt, akinek az arcát is (mind általában a nőknél) fehérekendő borította. Gyors mozdulattal megérintette a nő homlokát, majd a sajátját, aztán két-három lépést vissza lépve, tisztes távoból folytatta le a beszélgetést.

Általában a lakóság a spanyol Marokkó e városaiban nagyon kevert. Az idegenforgalom az amerikai teherhajókat leszámítva aránylag elég csekély. Főleg turisták látogatják a városokat érdekességeik miatt. Ami az utóbbi illeti jelenlegi állomásunk, Tanger bővelkedik az idegeneknek való ilyen szenzációkban. Tanger messziről egy teljesen modern kikötőváros képét adja, hat-nyolc emeletes palotasorokkal. Ez a teljesen civilizált „európai” rész, mely a városnak mintegy háromnegyed részét teszi ki. Egészen külön világ a benszülöttek negyede, mely itt sokkal zártabb, eredetibb mint Centában. Az egész negyedben rajtunk, kíváncsiskodókon kívül, nem látni fehér embert. Meredek lépcsők vezetnek fel a szűk uccácskákon mind magasabbra. Kétoldalt a házikót nyitott ajtajain keresztül látjuk az arab kézművesek, ékszerészek, szíjjártók, szabók munkáját. Úgyet se vetnek ránk. Feljebb jutva mind sűrűbben terekké szélesednek. A terekről nem hiányzanak a mohamedán imaházak. Fehérre vannak meszelve, némelyiken egy kis szerény mozaikdiszítés. Alig emelkednek ki a könnyező házikók közül. Küszöbjeiken piszkos rongyokba burkolt alakok gubbasztanak. Amint elhaladunk ellőttük, ránkemelik szúrós tekintetüket, melyekből könnyen kiolvashatjuk, hogy tilos a bemenet. Nem is próbálunk benézni, bár nagyon kíváncsiak vagyunk. Az egyik téren egy nagyszakálú borzas alak kigyókat bűvöl hangos dobpüfölés mellett. A tér másik végén a konkurensé, egy fogatlan öreg arab bűvészkedik. Ő „zenekar” nélkül dolgozik, de annál éktelenebbül rikoltoz, miközben remek pózban lenyel két vasbotot és közvetlen utána kiköp egy tojást. Hamar áttér foglalkozása üzleti részére és elének nyújtja piszkos tenyerét a megszolgált jutalomért. Inkább ő maga mulatságos, mint a produkciói.

Egész jól mulatnánk, ha nem molesztálna bennünket állandóan a maszatos kamaszok hada. Ezek itt egyenesen a végső türelmétől fosztják meg az embert. Mindegyik vezető akar lenni és

jobbról balról ráncigálnak bennünket. Hihetetlenül erőszakosak és nem használnak velük szemben se szép szó, se fenyegetés, viszont ha valaki vesztére felfogad egyet, a végén a másfélórás sétálásért olyan szemtelenül magas árat kér, hogy az elképesztő. Így pl. tanúja voltam egy jelenetnek, midőn az egyik kis szurtos kölyök egy utastól tuzenöt pezettát (körülbelül száz dinár) követelt az egy óras kalauzolásért. Ugylátszik jó számolók és fölötté nagyra becsülik nemes ténykedésüket.

Visszatérőben nagy meglepetés ért, melyet egyúttal büszke örömmel mondok el. Egy csoport arab mellett haladtam el, mikor az egyik tört magyarsággal rámkialtott: „halló úr, hofa menni“, majd még hozzátette: „tudó kicsi mágyár, volt Budapest, Temesvár, Árád, frániá kátoná“. Nem tudtam szóhoz jutni. Megnéztem az arcát, tipikus arab vonások, tehát nem egy Afrikába szakadt magyar. Előzőleg halhatott bennünket magyarul beszélni és erre föl szólított meg. Mindenesetre megjegyzem magamnak, hogy Észak-afrikában egy valódi arabbal magyarul beszélgettem.

Tovább folytatjuk utunkat, a gibraltári szoroson át kijutva az Atlanti Oceánról ismét a Földközi tengerre. Afrika északi partvidékén haladunk keleti irányban Algír felé. Már messziről csodálatba ejt a város óriási terjedelme. Épületkolosszusok meredeznek a magasba, autók és villamosok nyüzsögnek a világvárosias uccákon. Gyönyörű parkok és bulvárok enyhítik a rohanó iramú nagyváros fárasztó zaját. Sokaktól hallok e találó megjegyzést: „kis Páris“. Amíg az ember nincs szokva az afrikai városok közönségéhez, furcsa benyomást tesz rá a modern milieu-ben nyüzsgő exotikus alakok tömege. Szokatlan látvány a modern közlekedési eszközökben, autókban, villamosokban ülő fehér lepedőkbe burkolt arab nők, akiknek éppen csak a szemük nincs eltakarva. Vezetőnk finom szimattal megérezte, hogy hová vigyen bennünket. Ismét felfelé haladunk meredek kőlépcsőkön. Ugyyszólván pillanatok alatt változik a környezet képe. Még a fülünkben van a rohanó nagyváros zaja, mikor már teljesen megváltozott környezetben lépegetünk. Néha azt hiszem, hogy álmodom. A benszülött negyed ez, az ú. n. Casbah, amely itt, a modern nagyváros szívében varázsolja elénk az ezeregyjé meséinek színes képeit. Hihetetlen az a kontraszthatás, melyet a két szélsőség ily hirtelen felcserélődése az emberre gyakorol. A benszülöttek ruháinak ríktó színei már-már szinte bántják a szemünket. Európai öltözéket alig látni. Az emberek ténykedése legnagyobbbrészt az uccán folyik le. A házacskákba épített szűk kis bódékban lármásan alkudoznak előttem ismeretlen élelmiszerek fölött. Egy öreg arab az ucca kelős közepén nagy nyugalommal lábfürdőt vesz, alig tudunk tőle továbbjutni. A francia gyarmati légió koromfekete szenegál vitézei csavarognak mindenfelé. Beljebb az uccák még szűkebbé válnak. Piszok és bűz terjeng szerte. Végig kell mennünk e siralomvölgyön, (amely pedig a benszülötteknek az örömet és kéjt jelenti) hogyha ki akarunk jutni a szabadba. Barátaimmal tágranyitott sze-

mekkel bámultunk. Hát ez is lehetséges még ma? A másfél méter széles sikátor két oldalán ólszerű lukak tátonganak. Némelyikben gyertya ég és megvilágítja a durva kőfalakat és a luk egyetlen bútordarabját, egy rozszant ágyfélét. Az odúk nyílásaiban a sirmalmas fészkek szájalomraméltó lakói álldogálnak. Ruha alig van rajtuk. Durva vicceket üznek a csöcselékekkel és benszülött katonákkal. Egyik másik arcán a nemibetegségek eklatáns jelei mutatkoznak. Ritmikusan mozgatják magukat egy tompa dobolásra, amely a duda hangjára emlékeztető arab sipokat kísér. Szeretném látni is a zenekart, de mindenütt vastag rácsokkal ellátott ajtók zárják el az utat. E rácsok mögül törnek elő a hangok, a zenekar maga azonban láthatatlan. Vezetőnk nem tanácsolja, hogy bem menjünk.

Zúgó fejvel jutunk ki végre a szabadba, ahonnan ismét a rendezett város gyönyörű látképe tárul elék. Azon tanakodunk, hogy a francia közigazgatás miért nem reformálja át ezt a szájalmas fertályt is, mint a többit. Nem hiszem, hogy ezt már meg ne kísérelték volna, de úgylátszik a fegyveres szigor ereje ezen a ponton megtört a benszülöttek ellenállásán. Lehet viszont, hogy e negyed nélkül Algir nem is lenne olyan érdekes, mint amilyen és végeredményben az idegenforgalom jó üzlet, tehát ápolni kell.

Mielőtt visszatérnénk Jugoszláviába, útbaejtjük még Máltát, errő azonban majd a következő egyiptomi utunkkal kapcsolatban fogok beszámolni.

(Folytatom)

P. L.

A pszichoanalízis fejlődéstörténete

A pszichoanalízis keletkezése a mult évszázad két utolsó évtizedére nyúlik vissza.

A XIX-edik század erkölcsi strukturájának legjellemzőbb tulajdonsága a képmutatás és álszenteskedés. Ez a kor annyira büszke volt a kulturájára, tudományára, nagy felfedezéseire, a technikai tökéletességére és a fejlődésének a gyors tempójára, hogy ennek segítségével azt hitte az indulat- és ösztönéletet is megrendszabályozhatja. Ez a kor, mint azt Stefan Zweig ecseteli, az ösztönélet megnyilvánulásait barbár korok csökevényeinek igyekezett feltüntetni, amikkel egyáltalában nem érdemes komolyan törődni; legjobb elnézni ezek fölött a kicsinyes és kinos dolgok fölött és agyonhallgatni őket, mintha nem is léteznének.

A XIX-edik század társadalma valójában nem tényleges erkölcsösséget kíván, mint valamikor az egyház, hanem csupán egy hazug külső konvenciónak a fenntartását. Csak úgy kell tenni,